

van de Javaansche sociale leven. Het Javaansche vrouw evangelie is dan aan die vrouw, at in den wortel lie (of even dicht) te man.

hierin ook een zendingreis ont- in van die vrouw ar hart opende, vergeten. Door vrouw gaf God Uytverkiezing en p den voet. God eslacht. En ver- ristus geen man Paulus heeft in de christelijke de universaliteit ginsel mee klaar od noch Griek- rijd het gekost werven en on- ssen. Maar een- et evangelie ge- k de volgende e bedeeeling oog- nstbare en geen a of vrouw. De el in haar ge- acht, en als een of een heilige.

Welnu, deze waaraan wij in nze apostolische or ons in prak- mag niet steriel te werken. ar ging nu de het nog bij den s — en het is en geen vrouw in Zijn uitver- e aan den man van de Javaan- rmetisch afsluit hermetisch af- met de buiten- van het evan- jk, bij het licht niet mag aan- rogen berusten; aken. Wij heb- roeping, en tot wereld van de

deit zou willen anders, dan een ig, dat wij niet er wij den weg i weg, om deze r ons gemeen- d evangelie zijn s ze niet opge- orde met het onzer Gerefor- g de wereld in ou ik ook heel methodeiseering dat ik u toch de e positie van de onzer kerken, vormt voor de evangelie, onzen geworden. Hoe edikanten, pre- elijke lidmaten

eten laten. Bij en den geeste- sluiting van de r het evangelie gemoed en alle it een gemeen- orde. Hier ligt meenschap der

gelieprediking, welke er toe de christelijke len moeten in- of ander parti- niet op Java- lijke kerk ko- te kerk. Maar k". En wijl de o Java zeer ge- ertrouwen, dat angelijke naar de jk is.

lijk, dat geen tot de Javaan- wereld. Van

daar, dat wij deze hindernis niet anders nemen kunnen dan door de uitzending en aanstelling van zusters uit onze Gereformeerde Kerken. Deze jammers hebben wel toegang tot de Javaansche vrouw. Zij worden ongehinderd toegelaten in haar woning, en mogen vrijelijk spreken met de vrouw des huizes.

Geen wonder, dat de zending der Gereformeerde Kerken van Delft e.s. reeds eenige jaren geleden er toe is overgegaan, om voor den z.g.n. „zusterdienst“ een zuster uit Holland uit te zenden, welke haar wel zeer zware taak met energie en toewijding verricht. Over de andere terreinen spreek ik nu maar niet. Wel wil ik u even doen opmerken, dat wat tot nu toe op die terreinen door onze kerken in den hoofddienst verricht werd, nog aanmerkelijk ten achter staat bij wat door Delft gedaan werd. Ik schrijf dit niet, om de kerk van Delft uit te spelen tegen de zusterkerken. Maar enkel, om u het besef bij te brengen, dat onze kerken deze hindernis op haar zendingssterrein nog bij lange na niet genomen hebben. We tippen er eigenlijk nog maar aan. Toch zijn we al weer iets verder gekomen. Immers, deze hindernis op ons zendingsveld begint de geesten onzer broeders en zusters ook reeds in Holland te verontrusten. Deze nood begint aldaar gevoeld te worden. Het daghet. Een comité heeft zich gevormd, dat zich ten doel stelt, deze gewichtige zaak van de „vrouwenzending“ (of ook het „zusterwerk“) te behartigen. Wat tot nu toe ten dezen gedaan wordt, is beschamend weinig. Het laat geen twijfel na, of door den arbeid van genoemd comité zal de actie op dit gebied breder vlucht nemen.

Maar onze kerken mogen niet alleen niet tevreden zijn, zoolang deze zaak niet voorwerp van den geloofsstrijd en het liefdewerk van al onze kerkleden en kerkeraden is geworden, inzonderheid m.i. van onze predikantsvrouwen en vrouwelijke lidmaten, doch ze zullen zich hierover toch voor den HEERE moeten verootmoedigen. En laten wij dit nu duidelijk afspreken: Deze hindernis is eerst dan genomen, wanneer van het zendingssterrein gerapporteerd mag worden, dat het evangelie op Midden-Java gelijkelijk de inheemsche vrouw als den inheemschen man bereikt, zoodat het niet meer op de schuldrekening onzer kerken staat, indien op ons terrein meer mannen dan vrouwen met het Woord der verzoening in Christus in aanraking gebracht, en bij de christelijke kerk ingelijfd worden.

De hindernis in Indië worde in Nederland een hindernis. Is zij het daar, dan weet ik zeker, dat ze hier binnen korten tijd zal zijn opgeruimd, en dat vanuit Java u gerapporteerd kan worden over één der kenmerken des geloofs binnen onze kerken.

Solo,

S. U. Z.

Vrouwen en consistorie.

Uit het herv. weekbl. „De Geref. Kerk“:

In de „Eglise Nationale“ van een der andere Zwitsersche kantons, dat van Waadtland, is verleden jaar de kwestie van de verkiezbaarheid der vrouw als lid van kerkelijke colleges het voorwerp geweest van grondige studie, waarbij met de allereerst daarbij geïnteresseerden zelf in 't bijzonder overleg werd gepleegd. De beslissing ten slotte genomen was in afwijzenden zin.

Dezelfde kwestie is nu onlangs aan de orde gesteld in den boezem van het Consistorie der Nationale Kerk van Genève bij gelegenheid van de herziening der constitutie, met dit onderscheid echter dat te Genève vrouwen reeds verkiezbaar zijn voor de parochiale kerkeraden en verscheidene van haar metterdaad daarvan deel uitmaken. Het ging hier dus om haar verkiezbaarheid voor het Consistorie, het bestuurslichaam der Kerk.

Onder betuiging van alle respect voor haar toewijding en gebleken praestaties heeft het Geneefsch Consistorie bij groote meerderheid van stemmen zich inmiddels verklaard tegen toelating van vrouwen tot de consistoriale ambtsbezigheden. Het Consistorie sprak daarbij uit dat deze laatste behooren tot de roeping van de mannelijke lidmaten der Kerk, op wie dan ook de verplichting rust zich daaraan niet te onttrekken.

Jezuiten.

Eveneens uit het herv. weekblad „De Geref. Kerk“:

Het Canisianum, de bekende Jezuitenschool te Innsbruck, was, nu zij in Oostenrijk niet langer geduld werd, overgebracht naar Sitten in het Zwitsersche kanton Wallis. Met toestemming van den gemeenteraad van Sitten zou de School daar reeds verschillende gebouwen hebben aangekocht. Maar — krachtens artikel 51 van de Bondsconstitutie is den Jezuiten elk verblijf en elke werkzaamheid in Kerk en School op Zwitsersche grondgebied verboden. In breede kringen rees tegen het hier gebeurde verzet. Ook een parlementaire interpellatie naar aanleiding van deze toelating bleef niet uit. Gevolg was, dat de Bondsraad aan het Departement van Justitie en Politie opdracht gaf de zaak te onderzoeken.

Een voorloopige oplossing is er ten slotte op gevonden. De vereeniging, die onder den naam „As-

sociation de la Faculté américaine de Théologie“ onder de uitvoering van de vestiging der School in Zwitserland de schouders had gezet, heeft nu aan den Bondsraad de verzekering gegeven dat de Vereeniging het Instituut te Sitten met ingang van den 15den Juli 1940 zal opheffen en dan tegelijk de daaraan verbonden professoren van hun betrekking zal ontslaan. Met het oog daarop verklaarde de Bondsraad genoegte nemen met het voortbestaan der School tot den aangegeven termijn.

Deze oplossing heeft allesbehalve volle instemming bij de bevolking gevonden. Beteekent zij niet verzwakking van de autoriteit der Bondsconstitutie, die juist in dezen beweging tijd onder alle omstandigheden moet worden gehandhaafd? Immers wat de een goed dunkt acht een ander verkeerd.

Dit geval heeft aanleiding gegeven tot het instellen van een onderzoek of de Jezuitenorde niet ook reeds op andere plaatsen de Grondswetsbepalingen heeft ontboden. En daarbij is gebleken dat een heele rij van Jezuiten open en bedektelijk een of andere werkzaamheid in Zwitserland uitoefent als zielszorgers, schrijvers, geestelijken, geestelijke verzorgers onder studenten, in ziekenhuizen en aan bepaalde stichtingen, predikers en redenaars enz.

Kortom, door bovenbedoeld onderzoek is ondubbelzinnig aan het licht gekomen hoe ver de z.g.n. „actio catholica“ al in Zwitserland is voortgedrongen.

Specifiek Hervormde basis.

Uit het herv. weekblad „De Geref. Kerk“:

We moeten bealst het alternatief of bijzonder-Christelijk of algemeen-neutraal afwijzen, alsof er geen andere mogelijkheid bestond.

Welke is die andere mogelijkheid? Er gaan stemmen op: Die van de vorming van een eenheidsfront op specifiek Hervormde basis.

Er is, wat men noemt toenemend Hervormd kerkelijk besef, dat ook op politiek terrein begint door te werken.

Zoodra de hervormde kerk zelf op hervormde basis is gesteld, zullen we wel eens verder kijken. Voorloopig heeft ze geen basis, wel een band.

Lindeboom, Pieters—Kreulen, T. Bos, J. van Andel, o.a.

De Th. Delleman schrijft in „Geref. Kb. Kralingen“ over prof. Aalders' boek over het verbond o.m.:

Prof. Aalders zegt: dat Christus het hoofd is van het genadeverbond, is voor geen bestrijding vatbaar.

Dit laatste is wel wat al te sterk uitgedrukt, want stel nu daartegenover eens de uitspraak van den ouden dominie T. Bos (de man van den Wachterbond), die in 1904 schreef: In den waren, eigenlijken zin des woords kan men niet zeggen, dat God het genadeverbond met Christus opgericht heeft, want dan zou daaruit volgen, dat God in dat verbond werd de God van Christus, en Christus uit vrije genade het eigendom geworden is van God.

Het verbond is opgericht met menschen, die geworden waren „zonder God in de wereld“ en door dat verbond genadiglijk weer aangenomen werden tot een volk van God.

Blijkbaar zijn er dus altijd theologen geweest, die er anders over dachten dan Prof. Aalders. Prof. Schilder wijst daar ook op in „De Reformatie“.

Het is erg jammer, dat Prof. Aalders op de van hem verschillende opvattingen niet dieper is ingegaan. Ook zijn critiek op Woelderink heeft mij allerm minst overtuigd.

Voorts:

De critiek, welke er van de zijde der Chr. Geref. steeds uitgesproken is op de bovengenoemde opvatting der verbondsheiligheid, had niet de vrucht, welke ze had kunnen hebben.

Als ik 't goed zie, is dit vooral te wijten geweest aan twee dingen:

1e. De Chr. Geref. maakten te sterk den indruk op ons, dat zij eigenlijk aanhangers waren van de leer, volgens welke er is een inwendig verbond (waartoe alleen de uitverkoren gedoopten behooren) en een uitwendig verbond (waartoe alle gedoopten behooren). En deze leer, die vroeger door niemand minder dan Gomarus is verdedigd, wordt eenstemmig door ons verworpen.

2e. De Chr. Geref. hebben zich nog al eens schuldig gemaakt aan overdrijving bij hun critiek:

De Gereformeerden zouden niet opwekken tot zelf-onderzoek, verzwakten of verdooelden de noodzakelijkheid der wedergeboorte enz.

Doordat men in zijn critiek overdreef, had de critiek op de verbondsheiligheid niet de uitwerking, welke ze overigens verdiende.

Ik herhaal, dat de critiek der Chr. Geref. evenals die der Herv. Geref. meer uitwerking had moeten hebben. Want zij droegen in hun critiek toch ook de beschouwingen van die oude Chr. Gereformeerden en Gereformeerden voort, welke steeds gewaarschuwd hadden tegen de opvatting, volgens welke de heiligheid des verbonds een heiligheid als vrucht van wedergeboorte zou zijn.

Ook onder de Geref. predikanten zijn er altijd geweest, die daartegen waarschuwden. Ik noem uit den laatsten tijd alleen De J. van Andel, den bekenden schrijver van Schriftstudies. Deze moest niets hebben van de opvatting, dat het in Christus geheiligd beteekenen zou de heiliging der wedergeboorte. (Pastorale Brieven IV.)

En als ik, om wat verder terug te gaan, denk aan De Pieters en Kreulen, die in 1861 een kerkelijk goedgekeurd boekje uitgaven over den kinderdoop, dan is het ons nog duidelijker.

„Dat wij over de verbondsheiligheid der jonge kinderen“ — zoo schrijven zij op blz. 64 — „niet denken mogen, als een inwendige toewijding aan God,

is zeker: derhalve kan er door deze verbondsheiligheid niet anders verstaan worden, dan een voorwerpelijke toewijding aan God. Trouwens, in Gods genadeverbond begrepen te zijn, zegt niets anders, dan het verbondseigendom van God te wezen, dat is tot Zijn dienst en tot verheerlijking van Zijn naam ge-roepen te zijn. Aan dit verbondseigendom heeft de Heere de rijkste schatten der genade toegezegd, de op deze wijze aan God gewijde, staat met Hem, uit kracht des verbonds, in een geheel bijzondere betrekking en is daardoor onder de hooge roeping gesteld, om in den weg des geloofs werkelijk God te dienen, en daardoor het ideaal te bereiken van verlossing en zaligheid, waartoe hij uit kracht des verbonds geroepen is.“

Tenslotte:

Zij, die in onze kerken dachten in de richting van deze verbondsbeschouwing, hebben er dan ook steeds, evenals de Chr. Geref., nadruk op gelegd, dat de sacramenten de beloften Gods beteekenen en verzegelen, terwijl de anderen allen nadruk hierop legden, dat de doop de wedergeboorte-aanwezig-in-het-hart verzegelt, en bij de wedergeboren kinderen het geloofsvermogen zou worden versterkt.

Sterk is hiertegen opgekomen door den „Wachter“-bond (Prof. Lindeboom, De Bos o.a.), die in zijn vierde stelling het volgende uitsprak:

„Volgens de belijdenisschriften is de H. Doop wezenlijk één met de Besnijdenis. Hij beteekent en verzegelt niet wat IN den doopeling aanwezig is of voorondersteld wordt aanwezig te zijn, maar de beloften van het Genadeverbond, in het Evangelie geopenbaard. En hij geschiedt niet op grond van de vooronderstelde wedergeboorte, maar op grond van 's Heeren bevel, aan hen, die van hun geloof belijdenis doen, en aan hunne kinderen, omdat ook hun de beloften des Verbonds zijn toegezegd. Naar den aard der sacramenten dient hij tot versterking van het geloof; welke heilswelddad niet slechts onder en bij, maar ook vóór en na den Doop ontvangen kan worden.“

En in de toelichting op deze stelling lezen we nog: „Het is derhalve in strijd met onze belijdenisschriften, te stellen: dat niet de belofte des Verbonds, maar de inwendige wedergeboorte, het wedergeboren-zijn, van den doopeling in den Doop verzegeld wordt.“

In 1905 hebben onze kerken dezen strijd tot stilstand gebracht, zonder dat men tot een diepere gemeenschappelijke overtuiging was gekomen.

Dit kon te gereeder, omdat men het in onderscheiden hoofdzaken, gelijk ook thans, volkomen eens was.

Volkomen juist. Wil men het debat weer openen, geen bezwaar.

Maar dan wat voorzichtiger omgaan met termen als: „ongereformeerd“ en „voor geen bestrijding vatbaar“. Dat laatste blijkt al geoordeeld door de geschiedenis.

Zes tafereelen.

In het „Alg. Weekblad voor Christendom en Cultuur“ schrijft de G. C. van Niftrik:

Een Leidsch hoogleraar van een vorige generatie placht te zeggen: „Het vraagstuk betreffende de verhouding van Kerk en Staat is een zwerf, die nooit heelt“. Wie zich verdiept in de verhouding dezer beide grootheden in de historie bespeurt al spoedig, dat deze hoogleraar gelijk heeft gehad. Hij ziet een honte reeks tafereelen aan zijn geestesoog voorbijgaan als de snel opeenvolgende beelden van een spannende film.

Eerste tafereel.

Johannes op Patmos ziet uit de zee een beest opkomen, hebbende zeven hoofden en tien hoornen, en op zijn hoofden was een naam van godslastering. Uit de wereldzee komt op de gedaemoniseerde staat, waarin geen plaats is voor de Kerk van Christus. Het beest krijgt macht om den heiligen krijg aan te doen en om die te overwinnen. De Kerk lijdt onder vervolging. (Openb. 13).

Tweede tafereel.

Augustinus, de kerkvader, schrijft zijn magtige werk „Over de stad Gods“, waarin het doodsdoonnis over den staat, den roofstaat, de rooversbende in het groot, voortgekomen uit het rooversasyl van Romulus, wordt geveld en in welk boek de bliksem van het Evangelie inslaat over het heele veld der politieke wereldgeschiedenis. Maar daarmede is waarlijk niet alles gezegd, zooals de Noordmans in zijn prachtige boekje over Augustinus ons heeft duidelijk gemaakt. Datzelfde geoordeelde romainsche rijk staat te beven op de uitverkiezing Gods. Het wezen van den Staat blijft een raadsel. Geoordeeld, en nochtans opgenomen in den Raad Gods.

Derde tafereel.

In het jaar 1302 grijpt paus Bonifacius VIII in zijn strijd met den Franschen Koning Filips IV om de opperheerschappij in staat en kerk naar de pen en schrijft de beroemde bul „Unam sanctam“, waarin hij leert, met een beroep op Luc. 22:35—38, dat de macht der Kerk gesymboliseerd kan worden in twee zwaarden: het geestelijk en het wereldlijk zwaard. En opdat wij goed zouden weten wat dat voor de praktijk der pauselijke machtsuitoefening te beteekenen zou hebben, voegt Bonifacius er aan toe: Het ééne zwaard behoort onder het andere te zijn en de tijdelijke, wereldlijke macht behoort aan de geestelijke macht onderworpen te zijn. Eigenlijk is de Kerk de ware Staat. Daarom draagt de paus als het hoofd der Kerk, als het hoofd van den waren Staat, twee zwaarden. Maar alras bleek het geforceerde van deze oplossing: het resultaat van deze bul was de babylonische gevangenschap van het pausdom (1309—1377).

Vierde tafereel.

Met als opschrift: protestantsche pendant van het vorige. Op den 26sten October 1553 veroordeelt de kleine Raad van Genève Servet ter dood. De raad der stad is „besloten de kerk van zulk een pest te reinigen... God en de Heilige Schrift voor oogen,